

Església de Sant Martí de les Planes

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Demarcació de Sant Mateu de Bages
Emplaçament	Ctra. BV-3003. al km. 5,7 camí en direcció N-W i després S-E uns 900 m. Trencall nord uns 100 m.
Alçada:	462

Coordenades:

Latitud:	41.80349
Longitud:	1.73862
UTM Est (X):	395214
UTM Nord (Y):	4628727

Classificació

Número de fitxa	08229 - 189
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Medieval Romànic
Segle	XII-XIII
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Església en ruïna, excavada i consolidada.
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Número inventari	Sí: CC.AA. 1605
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08229A002000380000MG
Fitxes associades:	

Descripció

Antiga església romànica, actualment en ruïnes, que es troba situada en un emplaçament atípic, enmig d'un coster que descendeix per la banda nord respecte al pla de Sant Mateu de Bages. És una edificació romànica datable al final del segle XII o potser ja al XIII. Consta d'una petita nau gairebé quadrada i té la particularitat que està capçada per un absis rectangular, lleugerament més estret. L'orientació és cap a llevant, amb una certa desviació cap al nord. El portal es trobava al capdavall del mur de migdia. Les mides de la nau són 9,54 m de llargària per 6,6 m d'amplària. Els murs, que en alguns punts es conserven fins a més de dos metres d'alçada, presenten un aparell de qualitat, fet amb grossos carreus. Estan farcits amb pedra a l'interior i tenen un gruix considerable, d'1,25 m. La gruixària dels murs en relació a les dimensions modestes del temple li devien conferir un aspecte sòlid i massís. Sembla que la capçalera era il·luminada per tres estrets finestrals. En el mur nord s'hi observa una certa dislocació del parament que alguns han atribuït a un possible terratrèmol. A l'interior el paviment és resseguit per una bancada força ample que devia servir per seure, mentre que la part del presbiteri, separada amb dos graons, era lleugerament més alta. Als murs laterals de l'absis hi ha tres petits forats que devien servir per guardar-hi objectes. En la intervenció de neteja de l'any 1993 es va posar al descobert un habitacle adossat al mur de migdia del presbiteri, el qual no es va arribar a excavar. Exteriorment hi ha altres murs al costat sud-oest, que semblen correspondre a una altra edificació annexa, actualment soterrada. Un aspecte que ens crida l'atenció d'aquesta església és la seva ubicació en un punt excèntric, enmig d'un coster, en un lloc on no hi ha cap mas i molt a prop d'una altra església romànica, la de Sant Miquel de les Planes. Aquesta altra era la capella del castell de Sant Mateu i es troba uns 400 m al sud-est de la de sant Martí. La relació entre una església dedicada a sant Martí (situada en una cota més baixa) i una església dedicada a sant Miquel (al cim d'un turó) és característica de l'època alt-medieval i molt habitual, per exemple, en terres del Prepirineu. El fet que l'església dedicada a Sant Miquel es trobi en una elevació dominant s'explica pel simbolisme d'aquest arcàngel com a custodi i protector. Per això ens sembla que l'església de Sant Martí no té gaire sentit si no s'entén en relació amb la de Sant Miquel, totes dues dins de la propietat de la masia de Les Planes. Així mateix, és probable que vora l'església hi passés algun camí antic.

Història

D'aquesta església se'n coneixen poques dades. Apareix esmentada l'any 1361 quan entre d'altres esglésies de Sant Mateu es fa un llegat a Sant Martí, que ha de correspondre a aquesta església. Segurament no va passar de capella rural, sufragània de la de Sant Mateu. El segle XVII ja devia estar sense culte. El 1981 els Amics de l'Art Romànic van fer una neteja del lloc, ja que les ruïnes es trobaven mig colgades. Això va suposar que s'excavés en part el conjunt i va permetre determinar el perímetre de la construcció. L'any 1993 s'hi realitzà una intervenció arqueològica, encarregada a l'empresa Arqueociència, que va anar a càrrec de David Olivares i Marc Torras i que va consistir en la neteja i adequació de l'església. Segons sembla, molta de la pedra enderrocada ha estat utilitzada en les construccions de les cases veïnes.

Bibliografia

BENET, Albert; MAZCUÑAN, Alexandre; JUNYENT, Francesc (1984). "Sant Martí de les Planes", Catalunya Romànica, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 453-454.

OLIVARES, D.; TORRAS, M. "Memòria de la neteja i adequació de l'església de Sant Martí de les Planes. Sant Mateu de Bages, 21 de juny-4 de juliol de 1993". Amics de l'Art Romànic del Bages. Butlletí de divulgació i informació, núm. 100, p. 435-442.

VILLEGAS MARTÍNEZ, Francesc (1981). "Recuperació d'una església romànica del Bages: Sant Martí de les Planes", Dovella, núm. 3 (desembre, 1981), p. 35-37.

